

Кабаченко В. П., Брянський Г. Є. Символи та архетипи в орнаментальній творчості стародавніх народів як засіб відображення світобудови // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (31 січ.-2 лют. 2020 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропринт, 2020. – с. 30 – 31.

Ключові слова: символ, архетип, художній образ, композиція, символічне зображення, міф.

Анотація: розглянуто символи та архетипи в орнаментальній творчості стародавніх народів як засіб відображення світобудови.

Кабаченко Володимир Петрович,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України,

Брянський Гліб Єгорович,

здобувач вищої освіти ОС «магістр» Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

СИМВОЛИ ТА АРХЕТИПИ В ОРНАМЕНТАЛЬНІЙ ТВОРЧОСТІ СТАРОДАВНІХ НАРОДІВ ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ СВІТОБУДОВИ

Ключові слова: символ, архетип, художній образ, композиція, символічне зображення, міф.

Зображення символів передбачає, що вони є сутність, яка позначає іншу. Слово походить від давньогрецького та значить «умовний знак». Тобто у мистецтві символи проявляються через інтуїтивне сприйняття. Вони являють собою субстанціональну тотожність ідей і речей. Задача художника

– дати змістовну характеристику кожного символу, розкрити характер взаємозв'язків у творі.

Поняття «архетип» походить від давньогрецького та означає «прототип, оригінал, зразок». Архетип – найдавніший тип – являє собою структурований елемент колективного несвідомого. Як правило, символи та архетипи мають вираження через зображення предметів, явищ, кольорового або тонового співставлення, емоційного напруження, контексту.

Гарним прикладом може послужити ієрогліфічне письмо стародавнього Єгипту. У ієрогліфах досконало поєднуються символ, архетип та знак, що передає чітку інформацію. При цьому він як сам по собі, так і у купі з іншими, ще сильніше відтворює художній образ. Наприклад, акт створіння всесвіту, де піднята до гори богиня Нут, символізує небесний купол. Або зображення циклічного руху колісниці Ра, як розуміння руху Сонця. Також ієрогліфічне зображення чубатого ібісу, має трактування як частка душі «Ах». У релігійному розумінні єгиптян душа складалась з п'яти частин, «Ба» життєва сутність, «Ка» ієрогліф піднятих до гори рук, що має спільну іконографію за християнським зображення Оранта, що молиться. Тому душа являю собою частку релігійного значення, яке входить до розуміння світобудови стародавніх єгиптян. Як що згадати приклад архетипічного трактування у древній Індії, можна знайти згадку про «подих Брахми», з якого почався всесвіт.

Антична культура архаїчного та пізніше класичного періоду представляла світобудову у відображенні візерунків та орнаментах чорнофігурного та червонофігурного вазопису. Сосуд був умовно розділений на три частини. Нижчий орнамент мав значення підземного царства, середній – стихії води та верхній відображав повітряний простір.

У протиставлення даного погляду можна привести як приклад картину Юрія Андрійовича Коваленка «Літнє видіння», у якому показано стрімкий рух риб, християнський символ, які подібно зливі, кинулися з небес до землі. Хмари, що сильно клубляться, мають спільне трактування з гребнями

морських хвиль, які можна сприйняти як небесні сльота. Явище «рибної зливи», було відображено у давньогрецькому літопису. У цьому творі сам художник створює власний світ та образ за допомогою шифрування певних символів та архетипів, які можуть мати безліч сенсів.